

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

11. Diluuntur quaedam quæstiones de iureiurando, quod in publico iudicio
interponi solet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

oro dissoluas, committitur, vt commutes eam in alteram æqualem.

Quintò quæritur, quinam habeant auctoritatem rescindendi, hoc est, irritum, & inane reddendi iurandum? *Respondeo* cum sancto Thoma 2. 2. *que. 89. art. 9. ad 3. eos, quorum potestati, & gubernationi iij, qui iurant, sunt subiecti: Vt pater familias potest iurandum filij; vir vxoris; Dominus serui. Animaduertendum tamen est, penes hos non esse facultatem rescindendi quodlibet iurandum subditorum; sed illud duntaxat, cuius materia est eorum potestati subiecta V. G. si filius familias, vxor, vel seruus iuret se aliquid facturum, quod affert aliquod detrimentum, aut incommodum rebus patris, mariti, vel domini. Nam iurandum, vt paulo ante dixi vidi, & locum non habet cum detrimento eius, cuius in ditione, & potestate est ille, qui iurat, nisi ipse quoque iurandum ratum habeat. Item, Rom. Pontifex iure potest nudo, & arbitrato suo relaxare, & rescindere omne iurandum Clericorum, vel Religiosorum ratione materie, quæ ad liberam eius voluntatem, & potestatem pertinet. Idem iuris habet Abbas, & quilibet alius coenobij, & religiosi conuentus Præfectus in ijs, quæ sunt liberæ eius gubernationi, & administrationi subiecta.*

Cap. XI.

Diluuntur quædam quæstiones de iure iurando, quod in publico iudicio interponi solet.

Primò quæritur, An is qui notatus est infamia, & dedecore aliquorum scelerum, possit tunc absque peccato iurare se ab his criminibus esse immunem, ac liberum, mente, & animo concipiens se illis carere, quia sunt per sacram peccatorum confessionem dimissa? *Respondeo*, minime, vt constat ex *cap. Accepimus, De Purgatione Canonica*, vbi cum quidam Archiepiscopus, cui erat trium scelerum iniusta infamia, Simonie scilicet, Incontinentie, & iniusti quæritus, ac lucri, iurare voluisset se esse ab illis criminibus vacuum, ac liberum, intelligens esse sibi per sacram poenitentiam condonata, respondet Pontifex, vt iurare cogatur an ab illis peccatis sit liber, postquam fuit ad Pontificiam dignitatem delectus atque promotus. *Ex quo fit*, vt si mulier adulterium admiserit ita, vt eius criminis ignominia, & infamie notam subierit, tuta conscientia iurare non possit, se eo scelere carere, etiam si credat sibi esse per sacram peccatorum confessionem remissum. Nam is, cui sunt peccata per poenitentiam condonata, adhuc auctoritate iudicis damnari, & puniri iure potest: per sacram enim poenitentiam Deo satisfacimus non homini: at is, qui prauo vitæ exemplo homines offendit, & Republicam perturbauit iuste punitur, vt hominibus satisfaciat: & coram Republica delictum, qua ratione potest emendet, ac corrigat.

Secundò quæritur, An iudici liceat eum adgere ad iurandum, quem nouit falsum iuraturum, aut iurandum non seruaturum? *Respondeo*, cum Ricar. 3. *dif. 37. art. 3. q. 3. si suo officio publi-*

co functus, ordine iuris seruato iurandum exigat, nulli peccatum admittit, quando nouit eum à quo postulat iurandum, esse paratum ad iurandum falsum, quoniam suo iure vtitur, ac suo officio fungitur; & culpa tota penes eum refidet, qui falsum iurat. Sic etiam Silue. *iuramentum 2. q. 9. Abbas tamen in c. Clericos, de cohabit. Cler. ex mul. insinuat non esse iurandum petendum ab eo, quem Iudex vehementer suspicatur falsum iuraturum, ac propterea non esse Clericos cogendos iurare dimissuros se concubinas. Sed certe si Iudex iuris ordinem seruat, & actor postulat, vt reus iurandum præstet, tuta conscientia reum cogit interponere iurandum. Scius verò esset si iuris ordo non seruaretur, aut nullus esset in iudicio actor, qui iurandum exigeret, aut Iudex idoneum aliquod remedium adhibere facile posset.*

Quæres, An priuato homini liceat eum ad iurandum inducere, quem scit falsum quidem iuraturum, sed bona fide deceptum? *Exempli gratia: Titius nouit nondum tres annos fluxisse, ex quo Caius fuerit ex Asia reuersus: & scit præterea Sempronium bona fide putare, tres annos exactos iam esse: Quæritur, an Titio fas sit Sempronium hortari, & rogare, vt iuret, esse iam tres annos elapsos, ex quo Caius redijt ex Asia? Responsum: quoniam licet Sempronius opinione æstimationeque sua falsum non iuret, nihilominus tamen iurat, quod re ipsa falsum est. At Titius nouit id verum non esse, ergo ei nefas est Sempronium hortari, & suadere, vt iuret quod ipse Titius scit esse falsum; iurandum enim in Sempronio quidem culpa vacat, in Titio tamen iurandi suadere, monitore, vel auctore noui item.*

Tertiò quæritur, An qui iurat aliquid solummodo generatim, ad aliquid speciale sese obliget ei, cui iurandum præstat? *Respondeo*: Aut bona fide iurat, aut secus; si primum, non se obligauit ad id præstandum, quod si cogitasset, non iurasset. Sic exemplum: Titius Clericus iurauit, se Episcopi mandato obediturum, & præcepit Episcopus, vt beneficium deponeret, & ne superiore appellaret, reuera potest Clericus appellare, quoniam si ei, cum iurauit, hoc venisset in mentem, proculdubio non iurasset. At cum quis dolose iurat, & is qui iurandum exigat, fraudes, & dolo caret, interpretari iurandum debemus in commodum, & bonum eius, cui iurandum præstatur.

Quartò quæritur, An iurandum interpositum contra superioris mandatum sit ratum, & firmum? *Respondeo*, minime. Iuravi me tibi daturum centum, sed Iudex id fieri prohibet, liber sum à iurandi vinculo. Idem iuris est, si postquam iuravi, tu excommunicatione fueris affectus, & vt talis denunciatus, nec enim tibi soluere debeo, cum absolutus non es, quia es à contractu, & societate piorum hominum exclusus: ac proinde à tuo commercio prohibeor.

Quintò quæritur, An si quis simulatum ac fictum contractum iure iurando confirmet, ipsam reddat ratum, & firmum, ita vt absque vlla iurandi absolute contrauenire non possit? *Respondeo* cum Panor. *mirano in cap. Cuius con-*

tingat, de iureiur. quem sequuntur Silu. iuram. 4. q. 17. Angel. iuram. 5. q. 17. Tabien. iurare. q. 14. Si contractus vnâ cum iureiurando vtriusq; consensu tum eius, qui iurat, tum eius, qui iusurandum exigit, fit fictus & simulatus, ex iusta tamen causa, & cōtractus, & iusurandum simulatur ab eo, qui iurat, nullius est momenti iusurandum, quia iustus & debitus consensus non fuit, & iusta de causa est simulatus contractus in eo, qui iurat; V. G. si contractus fingatur, qui talis non est, nimirum venditio pignoris causa mutui dati, & accepti, vt vsura soluantur, & vt is, qui mutuo dat, lucrum acquirat, is qui simulato iureiurando promittit se soluturum vsuras, eas soluere non cogitur. Similiter si quis per simulationem iuraret se centum daturum latroni, aut tyranno, ne ab eo ini- què vexaretur. Si verò contractus vnâ cum iureiurando fit consensu vtriusque fictus ex iniusta causa, nempe in fraudem, aut dampnum alterius, V. G. in falso testimonio contra alium dicto, aut in cōtractu ficto, ne debitum tributum Principi soluat, peritius est vterq; nec alteruter est audiendus, si excipiat postea contractum, & iusurandum fuisse simulatum, etiam si vterq; iurauerit se nunquam contra iusurandum quidpiam facturum. Porro si contractus solummodo simulatus sit ex parte vnius, & iusurandum simulatum quoque interponitur, ne contra eum, qui contractum simulat, agatur, iusurandum est irritum, & inane, ac ex cōtractu surgit obligatio, ac si verus esset. V. G. Titius mutuo dat, & pignus accipit, & fingit se pignus emere: & Caius mutuo accipit, datq; pignus Titio, & iurat se pretium soluturum, & nihil vnquam se repetiturum, iusurandi vinculo non tenetur Caius, ac qui mutuo dat, quamuis simulet se pignus emere, & mutui contractui, non emptionis, quam fingit, stare debet. Ex quo fit, vt si contractus sit Simoniaci labe infectus, quâuis alius contractus esse fingatur, qui scienter illum iureiurando confirmat, lethale peccatum admittat, nec vilo iusurandi vinculo teneatur obstrictus. Similiter etiam si in contractu vsuræ crimen committatur, & alius contractus esse simulatur, mutuatarius, qui se soluturum vsuras iurat, eas quidem debet soluere, nam iure potuit promittere se eas soluturum, sed nihilominus potest solutas repetere, si per simulationem iurauit se eas soluturum, tanquam pretium rei emptæ, aut etiam si iurauit se nihil vnquam repetiturum, siquidem in soluendo non peccat, ac iusurandum, quod ille præstitit, nihil prodest ei, qui mutuo ad vsuras dedit.

Sexto queritur, quinam in iudicio à iureiurâdo prohibentur? Resp. in primis pueros ante pubertatis annos, hoc est, ante decimum quartum ætatis annum. Cap. Pueri, 2. q. 5. vbi dicitur: Si puer vel puella iurauerit in patris potestate existens, iusurandum est irritum, cum pater suum atque audiuit, contradixit. At- centur etiam ac repelluntur à iureiurando infames, & ij, qui tanquam periuri damnati sunt. Archidiaconus dubitat de ijs, qui infames periurie sunt notorij per euentiam facti; alijs verò magis probatur, in vnuersum omnes excludi, qui notorij, siue sententia Iudicis conuicti, siue ipsoforum confessione in iudicio, siue per euentiam facti: Item, furiosi ad iusurandum in iu-

dicio non admittuntur, ca. Merito 15. q. 5. Præterea Sacerdotibus iurare non licet in iudicio coram Magistratu, vel Iudice civili. c. Nullus, 22. q. 5. & L. Cum Clerici, c. De Episcopis, & Clericis, §. quod si sit. Quod intelligitur etiam si iusurandum calumniæ causa præstare coguntur absque Episcopi permissu: aut Episcopi iurare compellantur, sine Romani Pontificis consensu; eius enim permissu fas est Episcopis: & Episcopi consensu, Clericis iurare, c. 1. de Iuram. calum. QVAERES, an saltem, vt testes cogi queant iurare coram Civili Iudice absq; Superioris concessu? Resp. minime. c. Statutum est 2. q. 6. vbi dicitur: Nulla ad testimonium dicendum Ecclesiastici cuiuslibet persona cogatur. & cap. Quamquam 14. q. 2. dicitur: Sacerdotes in secularibus negotijs pro conficiendis instrumentis ad testimonium non rogentur. Sunt tamen quædam causæ, in quibus iure permittitur Sacerdotibus iurare, vt si sint testes ad iudicium vocati, & adhibiti: Vt si deficientibus probationibus aliquis fortunæ, & res suas amittat. Secundò pro communi bono fidei, & religionis tuendo. Tertio pro communi Reipub. salute, & tranquillitate seruanda. Quarto pro superioris mandato, & imperio obeundo. Quintò cum quis ab excommunicationis vinculo absoluitur. Sextò cum quis à dedecoris, & infamiæ nota purgare se cogitur. Hæc omnia partim videntur colligi ex c. Quamquam 14. q. 2. & partim ex ca. Significasti, De elect. & c. De Sacrosanctæ, dist. 28. & cap. Ad reprimeendam, De Offic. Iud. ord. & c. Presbyter 2. q. 5. Sed coram Iudice, & Magistratu Civili nunquam Sacerdos iurat etiam Episcopi consensu, ac cum alijs testes idonei in causa defunt, Episcopus facit, vt coram se iuret, vel coram alijs Ecclesiasticis Iudicibus, vel committit Episcopus quibusdam, qui Sacerdotum testimonia excipiant, & ad Iudicem civilem referant, vt ait Glossa in c. Quamquam 14. q. 2.

Septimò queritur, apud quæ Iudicæ, quis iusurandum præstare iure cogi queat? Resp. apud civiles Clericus id præstare iure non cogitur, vt iam dixi: Laicus tamen potest iure communi, vt in c. t. & in c. Dilectorum, De testib. cogend. nõ tamè apud quælibet, sed apud Iudicem competentem. SI QVAERAS, an celsuris Ecclesiasticis quis compelli possit ad testimonium dicendum? Resp. aliquando posse: nam si testes odio, vel amore, vel metu se subtrahant à dicendo testimonio, cogi queunt, vt habetur in c. t. & c. Dilectorum, de testibus cogendis.

Octauò queritur, An liceat iusurandum exigere; accipere, & præstare in iudicio diebus facris, & festis? Resp. minime, nisi in bonum pacis, aut piæ causæ. c. Conquestus, de Ferijs.

Nonò queritur, An cum quis in iudicio iusurandum præstare compellitur, debeat esse ieiunus? Respondeo, in c. Honestum, 22. q. 5. dicitur: Honestum etiã videtur, vt qui in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat cum omni honestate, & timore Dei. & c. Placuit, De testibus, testimonium debet dicere ieiunus testis: ac vt Glossa annotauit, hæc magis ex æquo & bono, quàm ex iure, & lege requiruntur, & potius sunt consilia, quàm præcepta.

Decimò queritur, quid Canones, leges, & iura intelligant appellatione iusurandi, causa calumniæ præitandi? Resp. in l. Inter coheredes, §. si familia, ff. Familia hereticunda, dicitur: Qui familia hereticunda, & communi diuidendo, & finium regundorum d-

gunt, & auctores sunt, & rei, & ideo iurare debent, non calumnie causa litem intendere, & non calumnie causa iustitiam ire. Et in l. i. c. de iureiurando propter calumniam statuitur, ut in omnibus causis, in quibus necessitas probationis incumbet, non aliter hæ probationes recipiantur, nisi prius qui eas exposcit, iusiurandum de calumnia præstiterit, quod non causa differendi huiusmodi proposuit allegationes, & in l. Principales, §. Quod si actor, c. De iurei. prop. cal. dicitur: Quod si actor noluerit Sacramentum calumnie subire, & hoc legitime fuerit probatum, non licet ei penitus ad litem pervenire, sed cadat ab iustitia actione quasi improbus litigator, & Iudex eum à iudicio quàm longissimè expellat. Sin autem reus hoc Sacramentum subire recusaverit, in his capitulis, que narratione comprehensa sunt, pro confessis habeatur, & licet Iudici sententiam proferre, quemadmodum ei, & ipsa rei qualitas suggererit. Sic enim non lites solum, sed etiam calumniatores minuantur, & in §. Sed prædictum habetur: Prædictum Sacramentum in litib. quidem, que necdum sunt inchoatæ, præstari volumus in ipso litis primordio. Sin autem causa adhuc pendentes inveniuntur, vel post litem contestatam, & post solitas iudiciales cautelas iam præstitas, si quidem præsto fuerit utraque persona, & in eadem civitate, vel territorio eius moratur, & in his litibus sacramentum locum habere, & in primo post hæc legem ingressu præstari volumus.

Vndecimò queritur, quot & quæ contineat iusiurandum, quod causa calumnie adhibetur? Res. cum Glossa in c. i. de iuran. calumn. Quinq. Primò, ut litigator existimet se litem iustam intendere. Secundò, ut rogatus à Iudice, veritatem non celet. Tertio, ne scienter falsas probationes adhibeat. Quarto, ne in fraudè, litem, & causam pro roget, & differat in tempus. Quintò, ut iuret se nihil alicui promississe, nec quidquam deinceps promissurum causa litis, nisi id, quod leges, & iura permittunt.

Duodecimò queritur, An Clerici iusiurandum causa calumnie præstare cogantur? Res. cum Glossa in c. i. de iuran. calumn. Si litem intendant, & causam propriam agant, id præstare compelluntur. At si Ecclesiæ causam egerint, minimè, ut colligitur ex c. Imperatorem, de iuran. calumn. Possunt tamen in sui locum aliquem substituere, qui pro eis petat, agat, & excipiat, & iusiurandum causa calumnie præstet.

Cap. XII.

De Periuurio, & eius deformitate, ac penis.

Primò queritur, quid sit periurium? Respondeo Mag. 3. sent. dist. 39. esse mendacium iureiurando firmatum. Vnde cum quis non habet in animo præstare id, quod iureiurando promittit, in periurij crimen incurrit. At apud scriptores Latinos periurium admittere dicitur is, qui vel falsum iurat, vel iusiurandum, siue fidem datam, & iureiurando firmatam in re iusta, & honesta non servat.

Secundò queritur, An in omni periuurio sit mendacium, & falsum iureiurando confirmatum? Quodam aiunt non omne periurium esse mendacium, quoniam cum quis iurat se facturum rem iniquam, & eius animus est eam facere, periurium admittit, nec tamen mendacium iureiurando com-

firmat, siquidem animus eius est id facere, quod iurando promittit. Deinde, cum quis non implet, ac soluit, quod iurando se facturum promissit, mendax propriè non est, etiam si fidem datam violaverit, & tamen periurij crimine tenetur. Accedit item, quod si quis temerè, & inconsideratè veri aliquid iureiurando confirmat, periuurus censetur, & tamen nihil falsi asseuerat.

Constans est nihilominus omnium sententia in omni periuurio mendacium inesse, quoniam in eo, aut veritas, aut iustitia, aut iudicium, quæ tria omne iusiurandum postulat, desideratur. Si veritas in iureiurando desit, periurium admittitur, ut planè constat. Item, si quod iurasti iustum, & bonum te facturum, non facis, veritas deest, non quidem verbo, sed facto. Si iustitia, periurium dicitur quoniam est is, qui iurando promittit se aliquid facturum, in animo habeat id præstare, vel exequi, quod promittit, quia tum à faciendi abstinere debet, censetur falsum iureiurando firmare. In autem, qui inconsideratè, & imprudenter iurando aliquid affirmat, aut negat, periurij habetur, quia exponit se periculo periurij, hoc est, periculo incurrit, ne falsum iureiurando corroboret. Mihi videtur periurium propriè esse mendacium, ut dicit Magist. iureiurando firmatum: & iusiurandum, cui deest iudicium, propriè est iusiurandum temerarium, & incertum; & proinde quadam rōe periurium, quatenus est cōiunctum cum periculo periurij: nam si inconsideratè quippiam iures, periculum est, ne falsum iureiurando cōfirmes, & iusiurandum itidè, in quo iustitia, non tamè veritas desiderat, propriè est etià temerarium, & stultum; & idcirco quadam rōe periurium, quoniam id, & quis iureiurando promittit, cum malè sit, prætermittit iure cōpellitur.

Tertio queritur, quotuplex sit periurium? Res. ex cōmuni sententiâ, esse quadruplex. Primò, cum falsum iureiurando confirmatur. Secundò, cum promissio in re iusta, & bona facta, & iureiurando confirmata, non completur. Tertio, cum in iureiurando iustitia desideratur, hoc est, cum quis iurando promittit se iniquum aliquid facturum. Quarto, cum iureiurando iudicium deest; hoc est, cum quis temerè, & inconsideratè iurat. Primum illud, & secundum, ut paulò ante iam dixi, est propriè periurium: alia duo propriam rationem habent iusiurandi incauti, & temerarij, periurij verò rationem habent, quoniam ratione, ac modo quodam ad periurium reuocantur.

Quarto queritur, An periurium, quod est mendacium scienter, & spontè iureiurando firmatum, sit per se lethale peccatum? Angelus distinguit in verbo periurium, in principio, Gofredum sequutus in c. Quod autem ait, 2. q. 2. & in cap. vlt. §. Episcopus, eadem dist. c. 9. Si quis seriò peieret, lethalem culpam contrahit, si autem per iocum, venialem tantummodo. Silvester tamen Angelum confutat in verbo periurium, num. 1. & certè S. Th. 2. 2. q. 93. a. 3. ad 2. generaliter ait, lethalis peccati reum esse, qui seriò, siue iocosè peierat; quoniam æquè Deum offendit, si eum mendacij, siue seri, siue iocosi testificienter accessas, & aduocet. At ego quidem existimo, Ang. solummodo significare voluisse, non se lethali peccato adstringere eum, qui per iocum falsi aliquid iureiurando confirmat. Per iocum, dixit, nimirum quando eius animus non est iurare: solèr. n. aliquid